

Олександр ІСТЕР

НОВА
УКРАЇНЬСЬКА
ШКОЛА

Зошит - ПОСІБНИК З МАТЕМАТИКИ

для 3 класу Нової української школи
Частина 3

ІНТЕГРОВАНІ ТЕМИ

«СВІТ НЕВІДОМИЙ»,
«СВІТ НЕВИДИМИЙ»,
«ПРИХОВАНІ МОЖЛИВОСТІ РЕЧЕЙ»

Учня/учениці _____
клас

навчальний заклад

Ім'я та прізвище учня/учениці

3
ПІЛОТНИЙ
КЛАС

А в т о р ОЛЕКСАНДР ІСТЕР

Київ «ГЕНЕЗА» 2020

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

- — постав відповідний знак арифметичної дії
- — постав відповідний знак порівняння
- — обчисли «кругові» вирази
- — виконай завдання підвищеної складності

Видатні українці

— розшифруй ім'я та/або прізвище видатної людини

— цікаві задачі для учнів неледачих

— виконай завдання із самопідготовки

Істер О. С.

І-89 Зошит-посібник з математики : навч. посіб. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти., у 4-х ч. Ч. 3 / О. С. Істер. — Київ : Генеза, 2020. — 48 с. : іл.

ISBN .

Зошит-посібник у 4-х частинах призначено для учнів та вчителів 3-х пілотних класів НУШ. Частина 3 розраховано для використання протягом січня–березня.

УДК 51(075.2)

Урок 65. Повторення вивченого в I семестрі

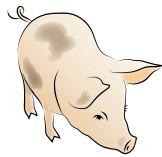
1	$730 + 200 =$	$430 + 180 =$
	$170 + 30 =$	$780 - 250 =$
	$970 - 30 =$	$260 - 90 =$

2 Розв'яжи рівняння. Упиши розв'язки та дізнайся кількість зубів у різних тварин (за зразком).

$x + 40 = 70$	$x - 28 = 16$	$93 - x = 51$	$56 - x = 48$
$x = 70 - 40$			
$x = 30$			
$30 + 40 = 70$			

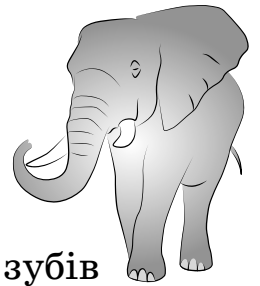
30 зубів

_____ зуби

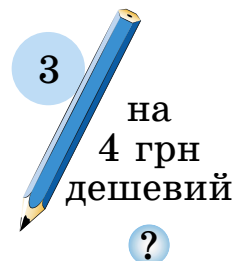
_____ зуби

_____ зубів

3 5 однакових ручок коштують 95 грн. Олівець на 4 грн дешевший за ручку. Скільки гривень треба заплатити за 3 олівці?

1)	
2)	
3)	
Відповідь:	

4 Виконай дії з величинами. Постав відповіді в порядку зростання та прочитай назву збірки поезій Тараса Шевченка.

З $400 \text{ кг} : 2 - 40 \text{ кг}$
Р $300 \text{ кг} - 80 \text{ кг} + 10 \text{ кг}$
Б $70 \text{ кг} + 80 \text{ кг}$
О $300 \text{ кг} : 3 + 20 \text{ кг}$
А $120 \text{ кг} + 50 \text{ кг} + 30 \text{ кг}$
К $1 \text{ ц} - 30 \text{ кг}$

Відповіді:

Назва збірки:

3 $470 - 290 \bigcirc 170$

$520 - 370 \bigcirc 150$

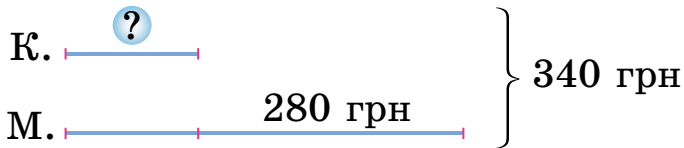
$\gg \bigcirc 400 + 160 \bigcirc 730 - 180$

$430 - 150 \bigcirc 320 - 50$

4	a	320	570	430	720	640
	b	190	280	390	270	250
	$a + b$					
	$a - b$					

5* Комп'ютерна мишка дорожча за килимок на 280 грн, а разом вони коштують 340 грн. Скільки коштує килимок?

Розглянь схему, яку склав Святослав, та розв'яжи задачу.

1)

2)

Відповідь:

6 $380 - 190 =$

$640 - 590 =$

$530 - 80 =$

$410 - 280 =$

$520 - 150 =$

$750 - 460 =$

7 У першому залі кінотеатру фільм дивилося 290 глядачів, а в другому – 370 глядачів. Скільки всього глядачів було в кінотеатрі?

Відповідь:

На скільки глядачів менше було в першому залі, ніж у другому?

Відповідь:

Урок 67. Віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд виду 600 – 230

1 Розв'язуючи приклад 600 – 230, учні запропонували два способи. Який тобі найзручніший? Познач .

Дмитрик: $600 - 230 = (600 - 200) - 30 =$
 $\quad\quad\quad \wedge \quad\quad\quad = 400 - 30 = 370$
 $\quad\quad\quad 200 + 30$

Улянка: $600 - 230$
 60 дес. – 23 дес. = 37 дес. або 370

Видатні українці

2 Обчисли та дізнайся прізвище українського лікаря-кардіолога, Героя України.

- С 900 – 460 = М 800 – 570 =
 О 600 – 140 = В 400 – 130 =
 А 700 – 320 = О 900 – 440 =

380	230	460	440	460	270

3 $x + 720 = 900$

$800 - x = 190$

$210 + x = 700$

$600 - x = 540$

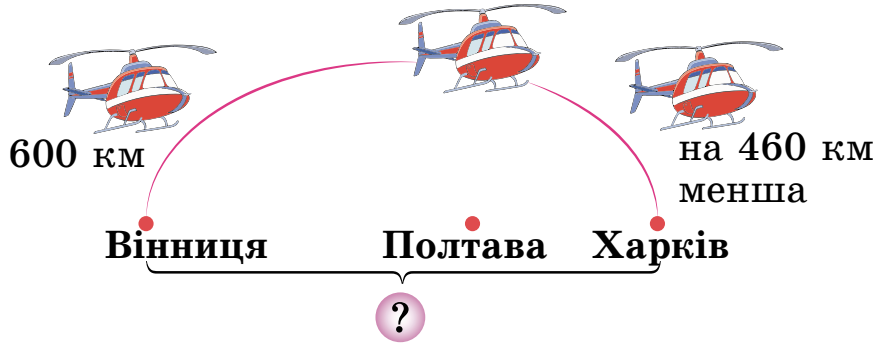
4 Відстань від Вінниці до Полтави 600 км, а від Полтави до Харкова – на 460 км менша. Гелікоптер пролетів маршрутом Вінниця – Полтава – Харків. Скільки всього кілометрів пролетів гелікоптер?

1)

2)

Відповідь:

5 Обчисли «кругові» вирази та прочитай назву обласного центру України (починай з літери X).

X $900 - 120 =$

O $500 - 120 =$

P $800 - 230 =$

H $380 + 520 =$

E $780 + 20 =$

C $570 - 70 =$

Відповіді:

Місто:

6

$$700 - x = 520$$

$$370 + x = 800$$

$$500 - x = 450$$

$$x + 180 = 600$$

7 Сашко записав двоцифрове число, а Марійка приписала до нього справа 0. Коли діти додали отримані дво- та трицифрове числа, то одержали 286.

Яке число записав Сашко?

Відповідь:

Урок 68. Письмове додавання дво- та трицифрових чисел без переходу через розряд

1 При додаванні чисел одиниці додають до одиниць, десятки – до десятків, сотні – до сотень. Це дозволяє додавати **стовпчиком**.

	3	2
	5	4
	<hr/>	
	8	6

Розглянь приклад додавання стовпчиком двоцифрових чисел.

Знайдемо значення суми $32 + 54$. Запишемо числа у стовпчик так, щоб одиниці були під одиницями, а десятки – під десятками.

Додамо одиниці ($2 + 4$) та запишемо результат (6) – під одиницями.

Додамо десятки ($3 + 5$) та запишемо результат (8) – під десятками.

Значення суми $32 + 54$ дорівнює 86.

Додавання стовпчиком називають письмовим додаванням.

2 Виконай письмове додавання.

$\begin{array}{r} 47 \\ + 52 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 34 \\ + 11 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 73 \\ + 24 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 16 \\ + 73 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 28 \\ + 70 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 61 \\ + 20 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

3 Так само, як і двоцифрові, додавати стовпчиком можна трицифрові числа.

Знайдемо значення суми $325 + 471$. Запишемо одиниці під одиницями, десятки – під десятками, сотні – під сотнями.

Додаємо одиниці й результат записуємо під одиницями.

Додаємо десятки й результат записуємо під десятками.

Додаємо сотні й результат записуємо під сотнями.

Маємо: $325 + 471 = 796$.

	3	2	5
	4	7	1
	<hr/>		
	7	9	6

Письмове додавання починай з найменшого розряду (одиниць).

4 Виконай додавання. Міркуй уголос.

$$\begin{array}{r} +23 \\ 71 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +425 \\ 213 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +40 \\ 57 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +491 \\ 203 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +43 \\ 12 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +700 \\ 145 \\ \hline \end{array}$$

5 Виконай письмове додавання.

$$\begin{array}{r} +32 \\ 44 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +791 \\ 205 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +37 \\ 52 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +137 \\ 251 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +32 \\ 50 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +403 \\ 482 \\ \hline \end{array}$$

6 Запиши кожний вираз стовпчиком та виконай додавання.

$$43 + 24 \quad 348 + 451 \quad 34 + 65 \quad 721 + 156$$

Урок 69. Письмове додавання дво- та трицифрових чисел без переходу через розряд. Розширена задача на зведення до одиниці. Складання та розв'язування рівнянь

1 У стовпчик можна додавати також двоцифрове та трицифрове числа. Розглянь приклад. Чи зрозуміло тобі, як виконано додавання? Так/Ні

$$\begin{array}{r} +723 \\ 46 \\ \hline 769 \end{array}$$

2 Виконай додавання. Міркуй уголос.

$$\begin{array}{r} +437 \\ 21 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +352 \\ 14 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +704 \\ 83 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +905 \\ 41 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +850 \\ 37 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} +431 \\ 45 \\ \hline \end{array}$$

3 Першого тижня таксист витратив 421 л бензину, а другого – на 15 л більше. Скільки літрів бензину витратив таксист за два тижні? Запиши дії стовпчиком та розв'яжи задачу.

1)

 2)

Відповідь:

I – 421 л
II – ?, на 15 л
більше

- 4 Після зниження ціни на 45 грн двотомна збірка поезій коштує 423 грн. Скільки ця збірка коштувала до знижки? Розв'яжи задачу, склавши рівняння.

Відповідь:

- 5 Виконай додавання у стовпчик.

$$\begin{array}{r} + 437 \\ \hline 20 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 571 \\ \hline 18 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 405 \\ \hline 84 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 570 \\ \hline 29 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 473 \\ \hline 25 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 731 \\ \hline 28 \end{array}$$

- 6 Автомобіль вирушив за маршрутом Вінниця – Ужгород. Коли він проїхав 43 км, йому залишилося ще проїхати 532 км. Яка відстань від Вінниці до Ужгорода? Розв'яжи задачу, склавши рівняння.

Відповідь:

- 7 У коробці 15 ялинкових кульок: сині, червоні та зелені. Причому, синіх кульок у 7 разів більше, ніж зелених. Скільки кульок кожного кольору в коробці?

Урок 70. Письмове віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд. Розв'язування задач

- 1 У стовпчик можна також віднімати числа. Розглянь приклад.

Знайдемо значення різниці $78 - 46$. Запишемо числа у стовпчик так, щоб одиниці були під одиницями, а десятки – під десятками.

Віднімемо одиниці ($8 - 6$) та запишемо результат (2) – під одиницями. Віднімемо десятки ($7 - 4$) та запишемо результат (3) – під десятками.

Значення різниці $78 - 46$ дорівнює 32.

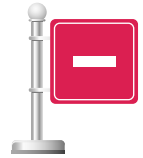
$$\begin{array}{r} 78 \\ - 46 \\ \hline 32 \end{array}$$

Віднімання у стовпчик називають письмовим відніманням.

Запам'ятай!

Письмове віднімання починай
з найменшого розряду (одиниць).

- 2 Обчисли та пригадай, як називають спосіб пізнання природи у спеціально створених умовах.

$\begin{array}{r} -49 \\ -36 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} +53 \\ +26 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -58 \\ -33 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -68 \\ -57 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -47 \\ -12 \\ \hline \end{array}$	
(П)	(Н)	(Р)	(Т)	(Е)	
$\begin{array}{r} -89 \\ -56 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -79 \\ -26 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} +36 \\ +51 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} +72 \\ +27 \\ \hline \end{array}$		
(М)	(К)	(И)	(С)		

35	53	99	13	35	25	87	33	35	79	11

- 3 Першого тижня інтернет-магазин продав 32 гаджети, другого – на 13 гаджетів більше, ніж першого, а третього – на 12 гаджетів більше, ніж другого. Скільки гаджетів продав магазин третього тижня? Запиши дії стовпчиком та розв'яжи задачу.

1)

2)

Відповідь:

- 4* До того самого числа Олеся додала 37, а Миколка – 23. У кого з друзів сума більша? На скільки?

Сума більша у _____. На скільки більша?

5

$\begin{array}{r} -37 \\ -23 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -95 \\ -45 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} +25 \\ +43 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -59 \\ -12 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -68 \\ -23 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} +53 \\ +32 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

- 4* 4 однакових ящики зі сливами важать a кг. Маса ящика з абрикосами на 2 кг більша за масу ящика зі сливами. Скільки кілограмів важать 8 ящиків з абрикосами? Склади вираз для розв'язування задачі.

Відповідь:

Дай відповідь на запитання задачі, якщо $a = 24$.

Якщо $a = 24$, то

5

$\begin{array}{r} 495 \\ -172 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 584 \\ -130 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 475 \\ -123 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 959 \\ -408 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 473 \\ -152 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 593 \\ -271 \\ \hline \end{array}$
--	--	--	--	--	--

- 6 Комп'ютерна миша коштує 237 грн, геймпад – на 152 грн дорожчий за мишку, а килимок – на 342 грн дешевший за геймпад. Скільки коштує килимок? Запиши дії стовпчиком та розв'яжи задачу.

1)

2)

Відповідь:

Урок 72. Письмове віднімання від трицифрових чисел двоцифрових чисел без переходу через розряд. Розпізнавання геометричних фігур, визначення їхніх елементів

- 1 У стовпчик можна також від трицифрового числа віднімати двоцифрове. Розглянь приклад. Чи зрозуміло тобі, як виконано віднімання? Так/Ні

7	9	5
-	4	2
<hr/>		
7	5	3

- 2 Виконай віднімання, міркуй уголос.

$\begin{array}{r} 893 \\ -42 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 475 \\ -40 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 387 \\ -62 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 459 \\ -61 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 487 \\ -85 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 795 \\ -45 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

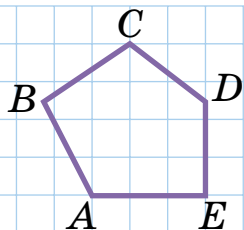
3 Розв'яжи рівняння.

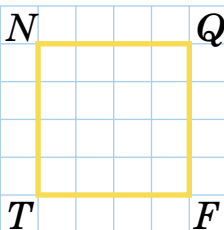
$$x + 48 = 559$$

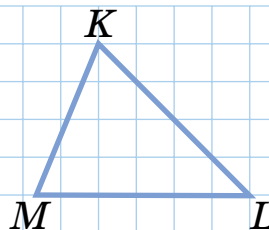
$$x - 72 = 316$$

$$397 - x = 52$$

4 Познач трикутник знаком , а квадрат – знаком .

Випиши сторони трикутника: _____

Знайди периметр квадрата: $P =$

5 Виконай письмове віднімання.

$$\begin{array}{r} 795 \\ - 81 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 385 \\ - 70 \\ \hline \end{array}$$

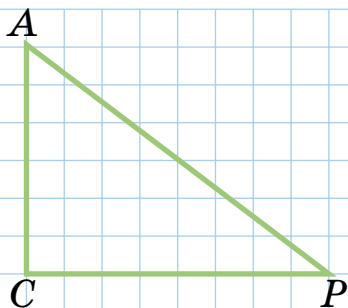
$$\begin{array}{r} 893 \\ - 61 \\ \hline \end{array}$$

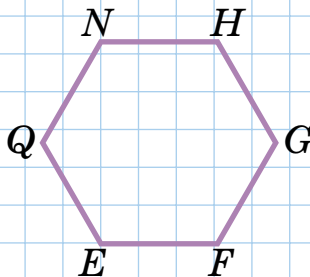
$$\begin{array}{r} 457 \\ - 56 \\ \hline \end{array}$$

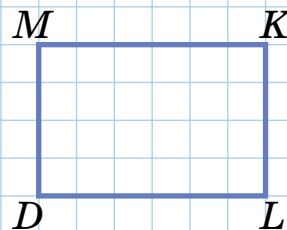
$$\begin{array}{r} 395 \\ - 45 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 493 \\ - 81 \\ \hline \end{array}$$

6 Познач прямокутник знаком , а трикутник з знаком .

Випиши сторони прямокутника: _____

Знайди периметр трикутника: $P =$

- 7 Дві цукерки «Гулівер» і одна цукерка «Мауглі» разом коштують 11 грн, а одна цукерка «Гулівер» і дві цукерки «Мауглі» разом коштують 10 грн. Скільки гривень коштує цукерка «Гулівер» і скільки – «Мауглі»?

11 грн

10 грн

Відповідь:

Урок 73. Письмове додавання двоцифрових чисел у випадку, коли сума одиниць дорівнює 10 або сума десятків дорівнює 10 десяткам

- 1 Розглянь знаходження суми $47 + 61$. Запишемо числа у стовпчик так, щоб одиниці були під одиницями, а десятки – під десятками.

Спочатку додамо одиниці $7 + 1 = 8$. Пишемо 8 під одиницями.

Додамо десятки $4 \text{ дес.} + 6 \text{ дес.} = 10 \text{ дес.} = 1 \text{ сот.}$ Запишемо під десятками цифру 0, а одну сотню (1) – у розряд сотень.

Маємо: $47 + 61 = 108$.

$$\begin{array}{r} 47 \\ + 61 \\ \hline 108 \end{array}$$

- 2 Обчисліть, коментуючи вголос.

$$\begin{array}{r} 53 \\ + 55 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 72 \\ + 31 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 60 \\ + 47 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 29 \\ + 80 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 93 \\ + 15 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 45 \\ + 63 \\ \hline \end{array}$$

- 3 Розглянь знаходження суми $53 + 27$. Запишемо числа у стовпчик так, щоб одиниці були під одиницями, а десятки – під десятками.

Спочатку додаємо одиниці $3 + 7 = 10 = 1 \text{ дес.}$ Пишемо під одиницями цифру 0, а один десяток (1) надписуємо над десятками.

Додаємо десятки $5 \text{ дес.} + 2 \text{ дес.} = 7 \text{ дес.}$, додаємо ще 1 дес., отриманий при додаванні одиниць. Усього буде 8 дес.

Пишемо під десятками 8.

Отже: $53 + 27 = 80$.

$$\begin{array}{r} 1 \\ + 53 \\ + 27 \\ \hline 80 \end{array}$$

4 Обчисліть письмово.

$$\begin{array}{r} + 32 \\ \hline 28 \end{array}$$

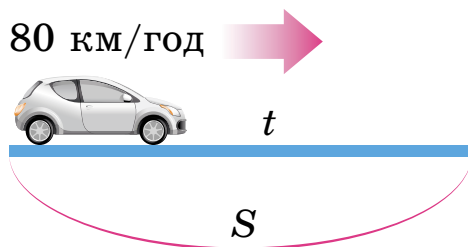
$$\begin{array}{r} + 47 \\ \hline 23 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 44 \\ \hline 36 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 31 \\ \hline 49 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 35 \\ \hline 25 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 48 \\ \hline 12 \end{array}$$

5* Автомобіль їхав t год зі швидкістю 80 км/год та проїхав S км. Чому дорівнює кожен вираз?

$80 \cdot t = \square$

$S : t = \square$

$S : 80 = \square$

6

$$\begin{array}{r} + 57 \\ \hline 52 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 42 \\ \hline 38 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 63 \\ \hline 42 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 73 \\ \hline 17 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 81 \\ \hline 27 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 34 \\ \hline 56 \end{array}$$

7

$x - 52 = 38$

$x + 27 = 79$

$137 - x = 21$

$x - 47 = 62$

Урок 74. Письмове додавання трицифрових чисел з переходом через розряд

- 1 Знайдемо значення суми $127 + 345$. Запишемо числа у стовпчик: одиниці під одиницями, десятки під десятками, сотні під сотнями. Додамо одиниці $7 + 5 = 12 = 1$ дес. 2 од. Запишемо під одиницями цифру 2, а 1 – над десятками.

Додамо десятки: 2 дес. + 4 дес. = 6 дес. Додамо 1 дес., який отримали при додаванні одиниць.

Усього отримали 7 дес.

Підпишемо під десятками 7.

Додамо сотні: 1 сот. + 3 сот. = 4 сот.

Маємо: $127 + 345 = 472$.

$$\begin{array}{r} & & 1 & & \\ + & 1 & 2 & 7 & \\ + & 3 & 4 & 5 & \\ \hline & 4 & 7 & 2 & \end{array}$$

- 2 Розглянь приклад додавання чисел 236 і 581.

Чи зрозуміло тобі, як виконано додавання? Так/Ні
Прокоментуй кроки обчислення.

$$\begin{array}{r} & & 1 & & \\ + & 2 & 3 & 6 & \\ + & 5 & 8 & 1 & \\ \hline & 8 & 1 & 7 & \end{array}$$

- 3 Обчисли та пригадай, як називають винахід учених із США, які шукали способи швидкого обміну інформацією між віддаленими пунктами.

$$\begin{array}{r} + 134 \\ \hline 475 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 429 \\ \hline 236 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 136 \\ \hline 527 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 347 \\ \hline 335 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 325 \\ \hline 294 \end{array}$$

(E) (T) (I) (P) (H)

663	619	665	605	682	619	605	665

- 4 За тиждень одна з овочевих яток підприємця продала 168 кг яблук, а інша – на 123 кг яблук більше. Скільки кілограмів яблук усього продали ятки підприємця за тиждень?

1)	2)
Відповідь:	

5 Обчисли письмово.

$\begin{array}{r} + 142 \\ \hline 439 \end{array}$	$\begin{array}{r} + 382 \\ \hline 157 \end{array}$	$\begin{array}{r} + 424 \\ \hline 337 \end{array}$	$\begin{array}{r} + 374 \\ \hline 595 \end{array}$	$\begin{array}{r} + 507 \\ \hline 248 \end{array}$	$\begin{array}{r} + 157 \\ \hline 690 \end{array}$
--	--	--	--	--	--

6 В одному з таборів 172 учні, а в іншому – на 219 учнів більше. Скільки всього дітей у цих двох таборах?

1)

 2)

Відповідь:

7 Скільки є трицифрових чисел, у яких сума цифр дорівнює 5? Запиши ці числа (цифри в запису числа можуть повторюватися).

Усього чисел.

Урок 75. Письмове віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток

1 Знайдемо значення різниці $83 - 27$. Запишемо числа у стовпчик: одиниці під одиницями, десятки під десятками, сотні під сотнями.

Починаємо віднімання з одиниць. Від 3 од. відняти 7 од. не можна. «Позичаємо» 1 дес. у зменшуваного (ставимо над цифрою 8 крапку). 1 дес. = 10 од. Додамо 10 од. до 3 од. зменшуваного, буде 13 од.

Далі 13 од. – 7 од. = 6 од. Записуємо 6 під одиницями. У зменшуваного вже залишилося не 8 дес., а 7 дес.!

Маємо: 7 дес. – 2 дес. = 5 дес. Пишемо під десятками 5. Отже: $83 - 27 = 56$.

	.	8	3
-		2	7
<hr/>			
		5	6

2 Виконай віднімання. Міркуй уголос.

$\begin{array}{r} - 42 \\ \hline 17 \end{array}$	$\begin{array}{r} - 90 \\ \hline 42 \end{array}$	$\begin{array}{r} - 57 \\ \hline 29 \end{array}$	$\begin{array}{r} - 73 \\ \hline 26 \end{array}$	$\begin{array}{r} - 81 \\ \hline 25 \end{array}$	$\begin{array}{r} - 62 \\ \hline 19 \end{array}$
--	--	--	--	--	--

Видатні українці

- 3 Обчисли та прочитай прізвище українського політика, публіциста, борця за незалежність України.

$\begin{array}{r} -73 \\ -28 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -57 \\ -29 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} +43 \\ +28 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -92 \\ -19 \\ \hline \end{array}$
(О)	(В)	(І)	(Ч)

$\begin{array}{r} -85 \\ -37 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} +27 \\ +35 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -82 \\ -25 \\ \hline \end{array}$
(Л)	(Р)	(Н)

Відповіді:

73	45	62	57	45	28	71	48
----	----	----	----	----	----	----	----

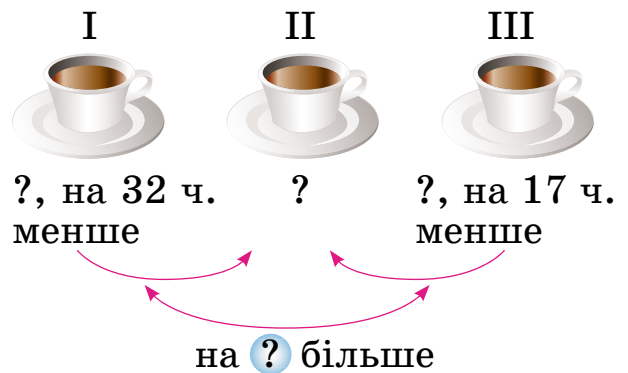
Прізвище:

--	--	--	--	--	--	--	--

- 4 Знайди значення кожного виразу, виконавши дії у стовпчик.

$25 + 38 - 47 =$	$92 - (45 - 18) =$
1) 2)	1) 2)

- 5* У приватного підприємця є три кав'ярні. У неділю в першій кав'ярні було продано на 32 чашки кави менше, ніж у другій, а в третій – на 17 чашок менше, ніж у другій. У якій з кав'ярень – першій чи третій – в неділю було продано більше чашок кави? На скільки?

6

$\begin{array}{r} -53 \\ -29 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -82 \\ -33 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -45 \\ -18 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -56 \\ -29 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -80 \\ -37 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -78 \\ -39 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

7 Знайди значення виразу, виконавши дії у стовпчик.

$92 - 48 - 27 =$

$83 - (25 + 39) =$

1)

2)

1)

2)

Урок 76. Письмове віднімання трицифрових чисел у випадку, коли у зменшуваному число одиниць або число десятків дорівнює 0. Складені задачі, що містять збільшення або зменшення на кілька одиниць, сформульовані в непрямій формі

1 Розглянь письмове віднімання $640 - 127$, у якому у зменшуваному число одиниць дорівнює нулю.

Чи зрозуміло тобі, як виконано віднімання? **Так/Ні**

Розглянь письмове віднімання $709 - 163$, у якому у зменшуваному число десятків дорівнює нулю.

$$\begin{array}{r}
 \overset{\cdot}{6}40 \\
 - 127 \\
 \hline
 513
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \overset{\cdot}{7}09 \\
 - 163 \\
 \hline
 546
 \end{array}$$

Чи зрозуміло тобі, як виконано віднімання? **Так/Ні**

2 Виконай письмово.

$\begin{array}{r} 750 \\ - 419 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 806 \\ - 523 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 460 \\ - 118 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 509 \\ - 275 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 950 \\ - 317 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 408 \\ - 275 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

3 Розв'яжи рівняння.

$x + 123 = 580 \quad x - 342 = 187 \quad 409 - x = 123$

4 Виконай обчислення діями.

$$(750 - 138) + (809 - 612) =$$

1)

2)

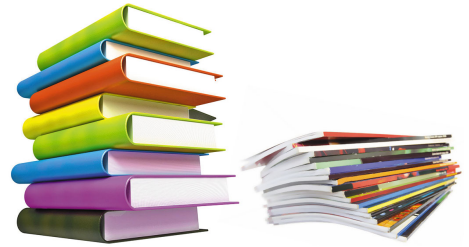
3)

5 У бібліотеці 380 книжок, що на 27 більше, ніж журналів. Скільки всього книжок і журналів у бібліотеці?

1)

2)

Відповідь:

380 кн., на
27 кн. більше

?

?

6

$$\begin{array}{r} 760 \\ - 217 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 709 \\ - 345 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 920 \\ - 417 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 506 \\ - 381 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 450 \\ - 313 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 709 \\ - 183 \\ \hline \end{array}$$

7

$$780 - x = 513 \quad x - 127 = 454 \quad x + 123 = 809$$

8

У комп'ютерній грі треба перемогти монстра. Спочатку в Юрка було лише 9 пострілів. Але за кожне влучання він отримував додатково ще 3 постріли. Скільки разів Юрко поцілив монстра, якщо всього він вистрілив 30 разів, використавши всі постріли?

Урок 77. Письмове віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд. Розв'язування задач на знаходження невідомих доданків за відомими сумами двох і трьох доданків

1 Розглянь письмове віднімання $861 - 735$, у якому одиниць у зменшуваному менше, ніж у від'ємнику.

Чи зрозуміло тобі, як виконано віднімання з переходом через розряд? **Так/Ні**

Розглянь письмове віднімання $839 - 675$, у якому десятків у зменшуваному менше, ніж у від'ємнику.

Чи зрозуміло тобі, як виконано віднімання з переходом через розряд? **Так/Ні**

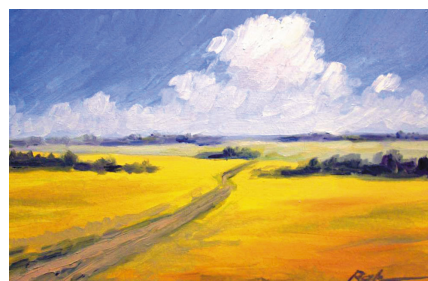
$$\begin{array}{r} 861 \\ - 735 \\ \hline 126 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 839 \\ - 675 \\ \hline 164 \end{array}$$

2 Виконай віднімання, міркуючи вголос.

$\begin{array}{r} 347 \\ - 138 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 929 \\ - 257 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 956 \\ - 329 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 837 \\ - 270 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---

3 Обчисли та пригадай, як називають уявну лінію між землею поверхнею і небом. Яку назву має картина художника Олега Рака?

Назва картини: _____

$\begin{array}{r} 742 \\ - 419 \\ \hline \end{array}$ (O)	$\begin{array}{r} 723 \\ - 518 \\ \hline \end{array}$ (З)	$\begin{array}{r} 759 \\ - 482 \\ \hline \end{array}$ (Н)	$\begin{array}{r} 648 \\ - 197 \\ \hline \end{array}$ (И)
$\begin{array}{r} 490 \\ - 125 \\ \hline \end{array}$ (P)	$\begin{array}{r} 739 \\ - 452 \\ \hline \end{array}$ (Г)	$\begin{array}{r} 475 \\ - 126 \\ \hline \end{array}$ (Т)	

287	323	365	451	205	323	277	349

- 4 Відомо, що торти «Празький», «Київський» та «Лимончелло» разом коштують 438 грн. «Празький» і «Київський» разом коштують 296 грн. Ціну якого торта можна знайти?

Як?

Відповідь:

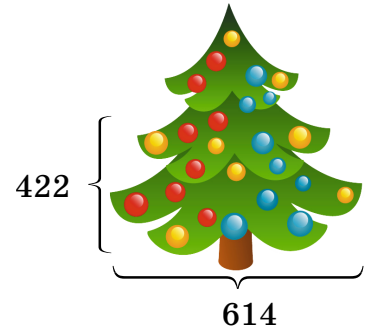
5

$\begin{array}{r} -492 \\ -175 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -329 \\ -170 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -741 \\ -205 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -558 \\ -193 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -890 \\ -327 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} -457 \\ -392 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

6

- На головній ялинці міста є кульки червоного, жовтого та синього кольорів. Усього їх 614. Жовтих і червоних кульок разом 422. Кількість кульок якого кольору можна знайти?

Як?

Відповідь:

Урок 78. Письмове додавання трицифрових чисел з двома переходами через розряд. Знаходження довжини сторони трикутника

- 1 Розглянь письмове додавання чисел 157 і 785.

Додамо одиниці $7 + 5 = 12 = 1$ дес. 2 од. Запишемо 2 під одиницями, а **1 дес.** – над десятками.

Додамо десятки: 5 дес. + 8 дес. = 13 дес. Додамо 1 дес., який отримали при додаванні одиниць: 13 дес. + 1 дес. = 14 дес. = 1 сот. 4 дес. Запишемо 4 під десятками, а **1 сот.** – над сотнями.

Додамо сотні: 1 сот. + 7 сот. = 8 сот. Додамо 1 сот., яку отримали при додаванні десятків: 8 сот. + 1 сот. = 9 сот. Запишемо 9 під сотнями.

Маємо: $157 + 785 = 942$.

	1	1	
+	1	5	7
	7	8	5
	9	4	2

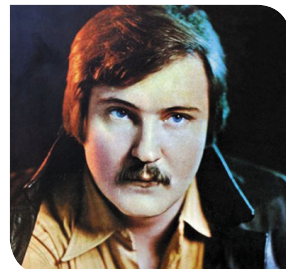

2 Виконай додавання, міркуючи вголос.

$$\begin{array}{r} 473 \\ + 389 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 742 \\ + 198 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 379 \\ + 542 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 643 \\ + 158 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 475 \\ + 245 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 479 \\ + 338 \\ \hline \end{array}$$

Видатні українці

3 Обчисли, постав значення виразів у порядку зростання та прочитай прізвище українського композитора-виконавця і поета. Дізнайся з інтернету про його творчий шлях.

$$\begin{array}{r} 245 \\ + 175 \\ \hline \end{array} \quad \text{(В)}$$

$$\begin{array}{r} 273 \\ + 289 \\ \hline \end{array} \quad \text{(С)}$$

$$\begin{array}{r} 157 \\ + 189 \\ \hline \end{array} \quad \text{(І)}$$

$$\begin{array}{r} 657 \\ + 145 \\ \hline \end{array} \quad \text{(К)}$$

$$\begin{array}{r} 149 \\ + 372 \\ \hline \end{array} \quad \text{(А)}$$

$$\begin{array}{r} 475 \\ + 189 \\ \hline \end{array} \quad \text{(Ю)}$$

Відповіді:

Прізвище:

4 Периметр трикутника дорівнює 46 см. Довжина однієї з його сторін 14 см, а іншої – 15 см. Знайди невідому сторону трикутника виразом.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Відповідь:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5 Знайди суми.

$$\begin{array}{r} 753 \\ + 169 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 134 \\ + 686 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 419 \\ + 597 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 348 \\ + 272 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 154 \\ + 387 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 275 \\ + 135 \\ \hline \end{array}$$

6 Дві сторони трикутника дорівнюють по 7 см. Знайди його третю сторону, якщо периметр трикутника дорівнює 18 см. Запиши розв'язок виразом.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Відповідь:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- 7** Другокласниця Полінка виконала віднімання чисел, а потім додала зменшуване, від'ємник і різницю та повідомила одержану суму своєму брату – третьокласникові Марку. Сума дорівнює 80. Після цього Марко назвав зменшуване. Чому воно дорівнює?

Відповідь:

Урок 79. Письмове віднімання трицифрових чисел з двома послідовними переходами через розряд. Способи усунення помилок в обчисленнях

- 1** Знайдемо значення різниці $736 - 249$.

Почнемо віднімання з одиниць. Від 6 од. відняти 9 од. не можна. «Позичимо» 1 дес. у зменшуваного (поставимо над цифрою 3 крапку). 1 дес. = 10 од. Додамо 10 од. до 6 од. зменшуваного, буде 16 од.

Далі: 16 од. - 9 од. = 7 од. Запишемо 7 під одиницями.

У зменшуваного вже залишилося не 3 дес., а 2 дес.!

Від 2 дес. відняти 4 дес. не можна. «Позичимо» 1 сот. у зменшуваного (поставимо над цифрою 7 крапку). 1 сот. = 10 дес. Додамо 10 дес. до 2 дес. зменшуваного, буде 12 дес.

Далі: 12 дес. - 4 дес. = 8 дес. Запишемо 8 під десятками.

Віднімемо від 6 сот., що залишилися, 2 сот. і запишемо 4 під сотнями.

Маємо: $736 - 249 = 487$.

	.	.	
-	7	3	6
	2	4	9
	4	8	7

- 2** Виконай віднімання, міркуючи вголос.

$\begin{array}{r} 936 \\ -157 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 738 \\ -379 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 356 \\ -158 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 732 \\ -458 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 937 \\ -858 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 572 \\ -185 \\ \hline \end{array}$
--	--	--	--	--	--

- 3** Знайди помилки в обчисленнях. Неправильні цифри закресли синім олівцем та запиши під ними правильні цифри.

$\begin{array}{r} 152 \\ +739 \\ \hline 881 \end{array}$	$\begin{array}{r} 473 \\ -258 \\ \hline 225 \end{array}$	$\begin{array}{r} 737 \\ +183 \\ \hline 820 \end{array}$	$\begin{array}{r} 435 \\ -157 \\ \hline 288 \end{array}$
--	--	--	--

- 4 У населеному пункті дві школи. У першій школі навчається 587 учнів, що на 189 учнів більше, ніж у другій. Скільки учнів навчається в обох школах разом?

1)

 2)

587 уч.,
на 189 уч. більше

?

Відповідь:

- 5 Виконай віднімання.

$\begin{array}{r} 972 \\ - 185 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 343 \\ - 247 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 785 \\ - 397 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 340 \\ - 175 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 832 \\ - 549 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 937 \\ - 258 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	---

- 6 Знайди помилки в обчисленнях. Неправильні цифри закресли кольоровим олівцем та запиши під ними правильні цифри.

$\begin{array}{r} + 193 \\ 275 \\ \hline 368 \end{array}$	$\begin{array}{r} - 725 \\ 543 \\ \hline 282 \end{array}$	$\begin{array}{r} + 437 \\ 178 \\ \hline 605 \end{array}$	$\begin{array}{r} - 313 \\ 175 \\ \hline 238 \end{array}$
---	---	---	---

Урок 80. Письмове додавання двоцифрових та трицифрових чисел у випадку кількох доданків. Розв'язування рівнянь

- 1 Стовпчиком можна додавати одночасно більш ніж два доданки.

Розглянь вираз $238 + 147 + 536$.

Додамо одиниці $8 + 7 + 6 = 21 = 2$ дес. 1 од. Запишемо 1 під одиницями, а **2 дес.** – над десятками.

Додамо десятки: 3 дес. + 4 дес. + 3 дес. = 10 дес. Додамо ще 2 дес., які отримали при додаванні одиниць: 10 дес. + 2 дес. = 12 дес. = 1 сот. 2 дес. Запишемо 2 під десятками, а **1 сот.** – над сотнями.

Додамо сотні: 2 сот. + 1 сот. + 5 сот. = 8 сот. Додамо 1 сот., яку отримали при додаванні десятків: 8 сот. + 1 сот. = 9 сот. Запишемо 9 під сотнями.

Маємо: $238 + 147 + 536 = 921$.

	1	2	
+	2	3	8
	1	4	7
	5	3	6
	9	2	1

2 Виконай додавання кількох доданків.

$\begin{array}{r} 72 \\ + 39 \\ \hline 43 \end{array}$	$\begin{array}{r} 152 \\ + 37 \\ \hline 45 \end{array}$	$\begin{array}{r} 427 \\ + 138 \\ \hline 25 \end{array}$	$\begin{array}{r} 372 \\ + 149 \\ \hline 80 \end{array}$	$\begin{array}{r} 413 \\ + 211 \\ \hline 137 \end{array}$	$\begin{array}{r} 507 \\ + 320 \\ \hline 73 \end{array}$
--	---	--	--	---	--

3 Учні виконували додавання $37 + 172 + 163$.

Івась додав письмово (на малюнку).

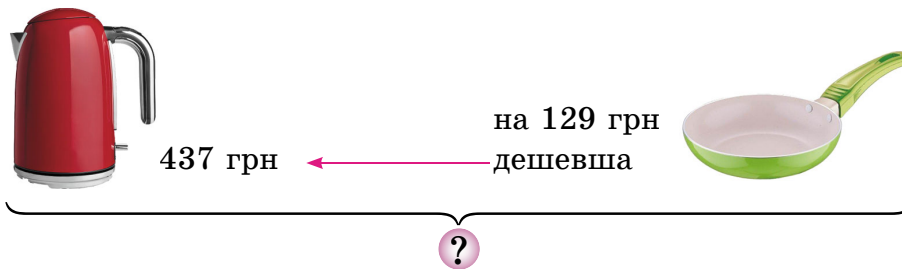
Марічка записала зручним способом:

$$37 + 172 + 163 = \underbrace{(37 + 163)}_{200} + 172 = 200 + 172 = 372$$

$\begin{array}{r} 11 \\ + 37 \\ + 172 \\ + 163 \\ \hline 372 \end{array}$

Чи зрозумілий тобі спосіб Марічки? Який спосіб зручніший? Познач .

4 Електрочайник коштує 437 грн, а пательня на 129 грн дешевша від нього. Скільки коштують електрочайник і пательня разом?

1)	2)

Відповідь:

5 Розв'яжи рівняння.

$x + 372 = 591$	$437 - x = 129$	$x - 427 = 128$

6 Виконай додавання кількох доданків.

$$\begin{array}{r} + 38 \\ 45 \\ \hline 19 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 137 \\ 45 \\ \hline 48 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 431 \\ 152 \\ \hline 38 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 140 \\ 731 \\ \hline 25 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 518 \\ 123 \\ \hline 214 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 408 \\ 130 \\ \hline 52 \end{array}$$

7 Розв'яжи рівняння.

$$x - 547 = 198 \quad 318 + x = 643 \quad 647 - x = 128$$

Урок 81. Письмове віднімання трицифрових чисел з переходом через два розряди у випадку, коли у зменшуваному число десятків дорівнює нулю. Розв'язування задач за допомогою рівнянь

1 Розглянь приклад письмового віднімання чисел $901 - 386$.

Почнемо віднімання з одиниць. Від 1 од. відняти 6 од. не можна. «Позичимо» 1 дес. Однак у зменшуваного в розряді десятків 0, тому треба «позичити» 1 сот. (над цифрою 9 у розряді сотень ставимо крапку). 1 сот. = 10 дес. Заберемо 1 дес., тоді десятків залишиться 9! Пишемо над розрядом десятків 9.

$$\begin{array}{r} . \quad 9 \\ + 901 \\ - 386 \\ \hline 515 \end{array}$$

1 дес. = 10 од. та ще 1 од. Віднімемо: $11 - 6 = 5$. Запишемо 5 під розрядом одиниць.

Віднімемо від 9 дес., що залишилися, 8 дес., буде 1 дес. Запишемо 1 під десятками.

Віднімемо від 8 сот., що залишилися, 3 сот. та запишемо 5 під сотнями.

Маємо: $901 - 386 = 515$.

2 Виконай віднімання, міркуючи вголос.

$$\begin{array}{r} - 806 \\ 537 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 402 \\ 273 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 700 \\ 352 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 800 \\ 741 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 405 \\ 67 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} - 901 \\ 59 \\ \hline \end{array}$$

3 Розв'яжи задачу, склавши рівняння.

Два кондитерських цехи разом за зміну виробили 825 тортів, причому перший цех виробив 437 тортів. Скільки тортів виробив другий цех?

437 т.

?

825 т.

Відповідь:

4 Виконай віднімання.

$$\begin{array}{r} 703 \\ - 286 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 506 \\ - 379 \\ \hline \end{array}$$

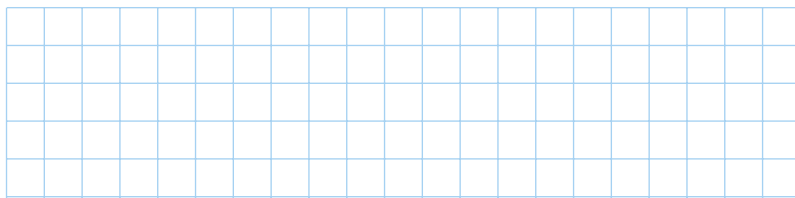
$$\begin{array}{r} 500 \\ - 123 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 400 \\ - 327 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 203 \\ - 37 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 502 \\ - 84 \\ \hline \end{array}$$

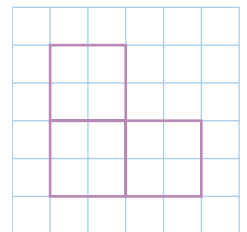
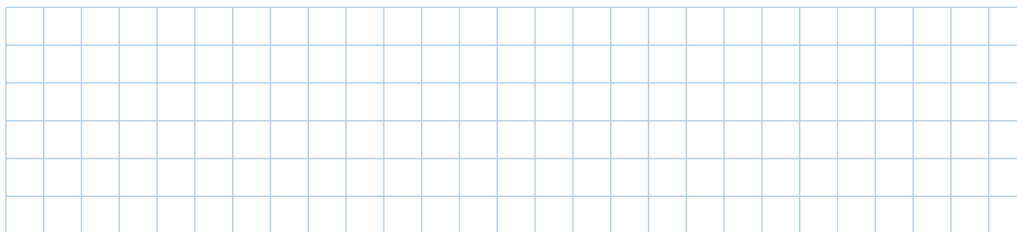
5 Геймпад коштує на 317 грн більше, ніж мишка. Скільки коштує геймпад, якщо мишка коштує 239 грн? Розв'яжи задачу, склавши рівняння.

?, на 317 грн дорожчий → 239 грн

Відповідь:

6 Намалюй фігуру, що складається з трьох квадратів, не відриваючи олівця від паперу та не проводячи по тій самій лінії двічі.

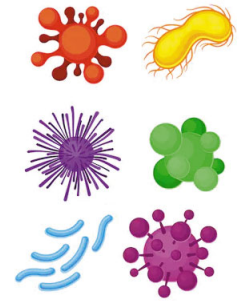

Урок 82. Обчислення виразів, що містять дії письмового додавання та віднімання. Розв'язування задач із геометричним змістом

1 Обчисли, постав значення виразів у порядку зростання та пригадай, як називають дуже малі організми, які можуть спричинити інфекційні хвороби.

$+ \begin{array}{r} 241 \\ 259 \end{array}$	$+ \begin{array}{r} 453 \\ 298 \end{array}$	$- \begin{array}{r} 607 \\ 253 \end{array}$	$- \begin{array}{r} 923 \\ 278 \end{array}$
(P)	(И)	(I)	(Б)
$+ \begin{array}{r} 182 \\ 179 \end{array}$	$- \begin{array}{r} 532 \\ 374 \end{array}$	$- \begin{array}{r} 800 \\ 223 \end{array}$	
(К)	(М)	(О)	

Відповіді:

--	--	--	--	--	--	--

Слово:

--	--	--	--	--	--	--

2 Обчисли вирази діями.

$735 - 198 + 286 =$	$915 - (189 + 237) =$
1)	2)

3 Розв'язи рівняння.

$x + 437 = 900$	$x - 159 = 732$	$903 - x = 158$

4 Порівняй периметр трикутника зі сторонами 6 см, 7 см і 8 см з периметром прямокутника зі сторонами 4 см і 6 см.

1)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

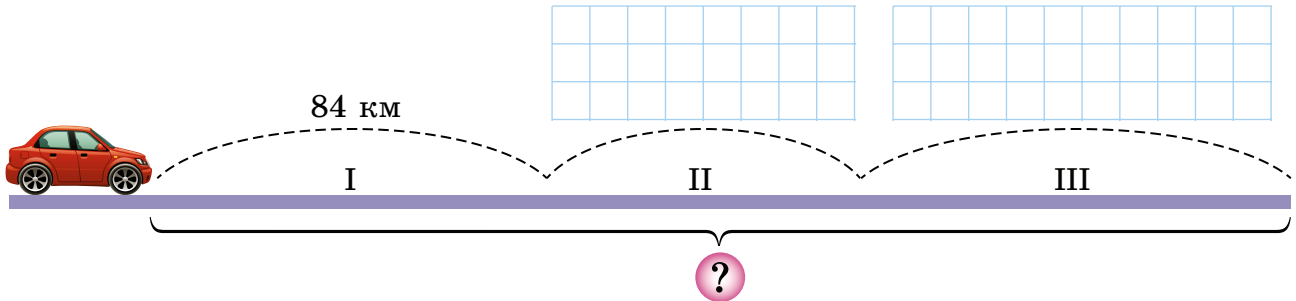
Відповідь:

--	--	--	--	--	--	--

5* За першу годину автомобіль проїхав 84 км, що на 15 км більше, ніж за другу годину і на 17 км менше, ніж за третю годину. Скільки всього кілометрів проїхав автомобіль за 3 години?

Доповни схему та розв'яжи задачу.

- 1)
- 2)
- 3)

Відповідь:

6 Обчисли вирази діями.

$$179 + 362 - 295 =$$

1)

2)

$$468 + (490 - 253) =$$

1)

2)

7 Розв'яжи рівняння.

$$700 - x = 132$$

$$x - 468 = 147$$

$$549 + x = 802$$

Урок 83. Перевір свої досягнення

Варіант 1

1 Виконай дію.

1) $720 - 460 =$

2) $800 - 320 =$

3)
$$\begin{array}{r} + 132 \\ 347 \\ \hline \end{array}$$

4)
$$\begin{array}{r} - 697 \\ 471 \\ \hline \end{array}$$

2 Розв'яжи рівняння.

1) $x - 432 = 218$

2) $x + 347 = 819$

3 Порівняй значення виразів.

$\gt; <$ $530 - 157 \bigcirc 120 + 260$

$500 - 30 \bigcirc 227 + 248$

4 Обчисли діями.

1)

2)

$539 + (731 - 457) =$

5 На пошиття дорослих пальт пішло 525 м тканини, що на 127 м більше, ніж на пошиття дитячих пальт. Скільки всього метрів тканини використали для пошиття дорослих і дитячих пальт?

1)

2)

Відповідь:

Варіант 2

1 Виконай дію.

$$1) 830 - 570 =$$

$$2) 700 - 460 =$$

$$3) \begin{array}{r} + 452 \\ 316 \\ \hline \end{array}$$

$$4) \begin{array}{r} - 859 \\ 317 \\ \hline \end{array}$$

2 Розв'яжи рівняння.

$$1) 256 + x = 728$$

$$2) x - 543 = 317$$

3 Порівняй значення виразів.

$$620 - 168 \bigcirc 320 + 140$$

$$600 - 20 \bigcirc 349 + 223$$

4 Обчисли діями.

1)

2)

$$247 + (742 - 178) = \square$$

5 Під час новорічного розпродажу гіпермаркет електроніки продав 436 планшетів, що на 138 більше, ніж ноутбуків. Скільки всього планшетів і ноутбуків продав гіпермаркет?

1)

2)

Відповідь:

Урок 84. Множення на 1 і 0. Порядок виконання дій у виразах без дужок та з дужками. Розширена задача на зведення до одиниці

1 Пригадай правила множення чисел на 1 та 0.

$$1 \cdot a = a \cdot 1 = a \quad 0 \cdot a = a \cdot 0 = 0$$

Обчисли, якщо один з множників є трицифровим числом.

$372 \cdot 1 =$	$0 \cdot 495 =$	$1 \cdot 317 =$
$219 \cdot 0 =$	$417 \cdot 1 \cdot 0 =$	$370 \cdot 0 \cdot 1 =$

2 Обчисли.

$317 \cdot 1 + 429 \cdot 0 =$	$(295 - 178) \cdot 1 =$
$1 \cdot (317 + 148) + 713 \cdot 0 =$	

3 $417 \cdot 1 + 200 \bigcirc 290 \cdot 0 + 600$ $(325 + 45) \cdot 1 \bigcirc (400 - 30) \cdot 1$
 $\gg \ll$ $395 \cdot 0 \bigcirc 0 \cdot 425$ $1 \cdot 200 + 400 \cdot 1 \bigcirc (200 + 400) \cdot 1$

4* Що більше: добуток усіх чисел від 0 до 100 чи добуток усіх чисел від 1 до 10?

Відповідь: _____

5 У спортзал придбали 6 коробок з воланами та 7 коробок з тенісними м'ячами. Усього придбали 24 волани. Скільки придбали тенісних м'ячів, якщо в кожній коробці м'ячів на 2 більше, ніж воланів?

1)	
2)	
3)	

Відповідь: _____

6 Обчисли.

$1 \cdot 519 =$	$739 \cdot 0 =$	$542 \cdot 1 \cdot 0 =$
$0 \cdot 395 =$	$413 \cdot 1 =$	$179 \cdot 0 \cdot 1 =$

7 Знайди значення виразів.

$$713 + 1 \cdot 249 = 0$$

$$1 \cdot (543 - 297) =$$

$$0 \cdot 431 + (925 - 139) \cdot 1 =$$

**Урок 85. Ділення рівних чисел, ділення на 1.
Ділення 0 на число. Розширена задача на зведення
до одиниці, що містить непряме зменшення
на кілька одиниць**

1 Пригадай правила ділення.

$$a : a = 1, \text{ якщо } a \neq 0 \quad a : 1 = a \quad 0 : a = 0$$

Обчисли вирази на ділення, у яких ділене та/або дільник є трицифровими числами.

$$735 : 735 =$$

$$0 : 427 =$$

$$427 : 1 =$$

$$0 : 319 =$$

$$429 : 429 =$$

$$0 : 514 =$$

Видатні українці

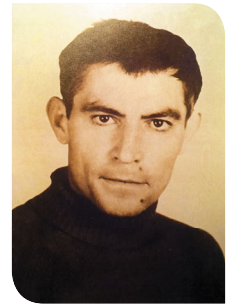
2 Обчисли та прочитай прізвище українського поета, борця за незалежність України.

Т $0 : 413 + (620 + 130) =$

С $475 : 475 + 743 : 1 =$

У $742 \cdot 1 + 742 : 742 =$

744	750	743	744

3 $470 - 30 : 1 =$

$$250 + 20 \cdot 0 =$$

$$0 : 220 + 80 =$$

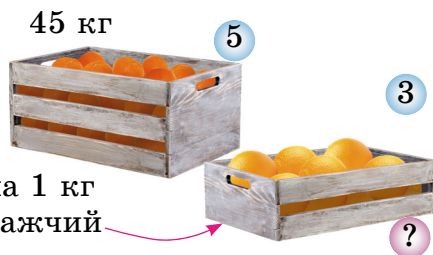
$$(470 - 30) : 1 =$$

$$(250 + 20) \cdot 0 =$$

$$0 : (220 + 80) =$$

4 До дитсадка завезли 5 ящиків мандаринів масою 45 кг та 3 ящики апельсинів. Маса ящика мандаринів на 1 кг більша за масу ящика апельсинів. Яка загальна маса апельсинів?

1)
 2)
 3)

Відповідь:

5 $0 : 213 =$ $542 : 1 =$ $498 : 498 =$
 $372 : 1 =$ $718 : 718 =$ $0 : 413 =$

6 Виконай дії.

$370 - 10 \cdot 0 =$ $(370 - 10) \cdot 0 =$
 $520 + 80 : 1 =$ $(520 + 80) : 1 =$
 $0 : 130 + 70 =$ $0 : (130 + 70) =$

7 У двох мішках разом було 48 кг картоплі. Коли з одного мішка взяли 5 кг, а з іншого – 3 кг, то маса картоплі в обох мішках стала однаковою. Скільки кілограмів картоплі було в кожному мішку спочатку?

Урок 86. Взаємозв'язок між діями множення та ділення. Множення та ділення круглих чисел на одноцифрове число

1 Обчисли за зразком, склавши з кожної рівності на множення дві рівності на ділення.

$7 \cdot 8 = 56$ $4 \cdot 9 =$ $5 \cdot 10 =$ $7 \cdot 9 =$
 $56 : 7 =$
 $56 : 8 =$

- 2 Користуючись зразком, знайти добуток розрядних чисел на одноцифрове число та поясни спосіб обчислення.

$70 \cdot 8 = 560$	$300 \cdot 2 = 600$
7 дес. \cdot 8 = 56 дес., або 560	3 сот. \cdot 2 = 6 сот., або 600

$40 \cdot 7 =$	$200 \cdot 3 =$	$5 \cdot 30 =$
$5 \cdot 100 =$	$50 \cdot 6 =$	$3 \cdot 40 =$

- 3 Користуючись зразком, знайди частки від ділення розрядних чисел на одноцифрове число та поясни спосіб обчислення.

$560 : 8 = 70$	$600 : 2 = 300$
56 дес. : 8 = 7 дес., або 70	6 сот. : 2 = 3 сот., або 300

$420 : 7 =$	$800 : 2 =$	$320 : 8 =$
$600 : 3 =$	$540 : 9 =$	$250 : 5 =$

- 4 Обчисли та пригадай дві основні сторони горизонту. Після цього запиши дві інші сторони горизонту.

А $50 \cdot 3 =$ Х $420 : 6 =$ Д $40 \cdot 3 =$
 С $360 : 6 =$ З $320 : 4 =$ І $30 \cdot 6 =$

80	150	70	180	120

60	70	180	120

Дві інші сторони горизонту: _____

- 5 Виконай множення.

$20 \cdot 8 =$	$7 \cdot 30 =$	$50 \cdot 4 =$
$9 \cdot 40 =$	$70 \cdot 5 =$	$6 \cdot 60 =$

- 6 Виконай ділення.

$360 : 9 =$	$700 : 7 =$	$200 : 4 =$
$140 : 2 =$	$180 : 3 =$	$240 : 6 =$

Урок 87. Множення та ділення круглих чисел на одноцифрове число. Розв'язування задач на зведення до одиниці двома способами

Видатні українці

1 Обчисли та прочитай ім'я і прізвище українського політичного, державного та військового діяча 18 століття.

И $800 : 2 - 30 =$

Р $7 \cdot 30 + 240 =$

К $500 - 560 : 7 =$

О $280 : 4 + 320 =$

П $50 \cdot 8 + 30 =$

Л $300 \cdot 3 - 460 =$

Відповіді:

430	370	440	370	430
Ім'я:				

Відповіді:

390	450	440	370	420
Прізвище:				

2 Розв'яжи рівняння.

$5 \cdot x = 200$	$x \cdot 4 = 320$	$7 \cdot x = 700$	$x \cdot 2 = 800$

3* Запиши до кожної нерівності по два значення змінної, щоб нерівність була істинною.

$x + 12 > 50 \cdot 7 + 32$ $a - 13 < 270 : 3 + 11$

$x = \square; \square$

$a = \square; \square$

4 Розглянь задачу на зведення до одиниці.

6 кг огірків розклали порівну у 2 банки. Скільки таких банок потрібно, щоб розкласти 24 кг огірків?

Ось як діти розв'язали цю задачу.

Спосіб Миколки

1) $6 : 2 = 3$ (кг) – вміщується в одну банку;

2) $24 : 3 = 8$ (б) – потрібно банок.

Відповідь: 8 банок.

Спосіб Тетянки (з поясненням)

Дізнаємося, у скільки разів число 24 більше за число 6: $24 : 6 = 4$. Тобто кількість огірків стала в 4 рази більшою. Тому в 4 рази більшою має стати й кількість банок: $2 \cdot 4 = 8$ – банок потрібно, щоб розкласти 24 кг огірків.

Відповідь: 8 банок.

Чи зрозумілі тобі ці способи? **Так/Ні**

5 Виконай обчислення.

$$500 : 5 + 20 =$$

$$200 - 480 : 8 =$$

$$8 \cdot 20 + 380 =$$

$$300 \cdot 2 + 20 \cdot 3 =$$

$$800 - 40 \cdot 7 =$$

$$420 : 7 + 800 : 2 =$$

6 Розв'яжи рівняння.

$$x \cdot 3 = 270$$

$$4 \cdot x = 800$$

$$6 \cdot x = 420$$

$$x \cdot 3 = 600$$

Урок 88. Переставний та сполучний закони множення. Рівняння на знаходження невідомого діленого

1 Виконай множення за зразком і порівняй результати.

$$(6 \cdot 5) \cdot 2 = 30 \cdot 2 = 60$$

$$(3 \cdot 2) \cdot 4 = \quad \cdot 4 =$$

$$6 \cdot (5 \cdot 2) = 6 \cdot 10 = 60$$

$$3 \cdot (2 \cdot 4) = 3 \cdot \quad =$$

$$(6 \cdot 5) \cdot 2 = 6 \cdot (5 \cdot 2)$$

$$(3 \cdot 2) \cdot 4 = \quad \cdot (\quad \cdot \quad)$$

Маємо **сполучний закон множення**:

Щоб добуток двох чисел помножити на третє число, можна перше число помножити на добуток другого і третього.

$$(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$$

2 Використовуючи переставний і сполучний закони множення, ти можеш змінювати порядок множення та обчислювати найбільш зручним способом. Розглянь приклади. Обчисли за зразком.

$$(4 \cdot 9) \cdot 5 = (9 \cdot 4) \cdot 5 = 9 \cdot (4 \cdot 5) = 9 \cdot 20 = 180$$

$$(8 \cdot 2) \cdot 5 = \boxed{}$$

$$2 \cdot 7 \cdot 5 = 2 \cdot 5 \cdot 7 = 10 \cdot 7 = 70$$

$$10 \cdot 8 \cdot 5 = \boxed{}$$

3 Виконай множення зручним способом.

$$(6 \cdot 7) \cdot 5 =$$

$$3 \cdot 5 \cdot 8 =$$

$$(5 \cdot 9) \cdot 2 =$$

$$4 \cdot 7 \cdot 5 =$$

4 Розглянь рівняння на знаходження невідомого діленого.

$$\begin{aligned} x : 5 &= 7 \\ x &= 7 \cdot 5 \\ x &= 35 \\ \hline 35 : 5 &= 7 \end{aligned}$$

Щоб знайти невідоме ділене, треба частку помножити на дільник.

5 Розв’яжи рівняння.

$x : 6 = 4$	$x : 5 = 7$	$x \cdot 4 = 20$	$x : 8 = 8$
$x =$			
$x =$			
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
$: 6 = 4$			

6* Спробуй зрозуміти, як складено цю послідовність: 3, 5, 9, 15. Запиши ще два її члени: $\boxed{}$

7 Виконай множення зручним способом.

$$(5 \cdot 7) \cdot 2 =$$

$$9 \cdot 6 \cdot 5 =$$

$$(8 \cdot 3) \cdot 5 =$$

$$5 \cdot 3 \cdot 4 =$$

8 Розв'яжи рівняння.

$$x : 7 = 3$$

$$x \cdot 6 = 48$$

$$x : 9 = 4$$

$$x : 5 = 3$$

$$x =$$

$$x =$$

$$\underline{\hspace{2cm}} : 7 = 3$$

$$\underline{\hspace{2cm}}$$

$$\underline{\hspace{2cm}}$$

$$\underline{\hspace{2cm}}$$

Урок 89. Множення та ділення чисел на 100. Рівняння на знаходження невідомого дільника

1 Добуток одноцифрового числа на 100 легко знайти.

$$\underline{100 \cdot 5 = 500}$$

$$1 \text{ сот.} \cdot 5 = 5 \text{ сот.}, \text{ або } 500$$

Щоб помножити число на 100,
треба до нього праворуч
приписати два нулі.

2 Частку від ділення трицифрового числа, що є розрядним доданком, на 100 також легко знайти.

$$\underline{700 : 100 = 7}$$

$$7 \text{ сот.} : 1 \text{ сот.} = 7$$

Щоб поділити число, яке
закінчується нулями, на 100, треба
в ньому праворуч відкинути два нулі.

3 Обчисли та пригадай, що керує діями комп'ютера, дає йому команди та інструкції.

$$\text{А } 459 - 900 : 100 =$$

$$\text{Р } 7 \cdot 100 - 265 =$$

$$\text{М } 6 \cdot 100 - 149 =$$

$$\text{О } 700 : 100 + 319 =$$

$$\text{П } 500 : 100 + 429 =$$

$$\text{Г } 129 + 3 \cdot 100 =$$

Відповіді:	434	435	326	429	435	450	451	450
------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Слово:

--	--	--	--	--	--	--	--	--

4* Упиши числа, щоб результатом обчислень було число в центрі.

$800 : 100 + \square$	600	$3 \cdot 100 + 29 + \square$
$5 \cdot 100 + 13 + \square$		$\square - 900 : 100 + 13$
$600 : 100 + 271 + \square$		$492 - 4 \cdot 100 + \square$

5 Розглянь рівняння на знаходження невідомого дільника.

Щоб знайти невідомий дільник, треба ділене поділити на частку.

$$20 : x = 5$$

$$x = 20 : 5$$

$$x = 4$$

$$20 : 4 = 5$$

6	$32 : x = 4$	$40 : x = 5$	$x : 7 = 9$	$24 : x = 8$
	$x =$			
	$x =$			
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	$32 : \quad = 4$			

7 $300 : 100 + 125$ ○ $900 : 100 + 116$ $7 \cdot 100 - 129$ ○ $6 \cdot 100 - 28$

$>=<$ $400 : 100 + 317$ ○ $217 + 2 \cdot 100$ $9 \cdot 100 - 752$ ○ $155 - 700 : 100$

8	$72 : x = 9$	$x : 6 = 7$	$36 : x = 4$	$30 : x = 5$
	$x =$			
	$x =$			
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	$72 : \quad = 9$			

Урок 90. Ділення виду $60 : 20$, $600 : 20$, $600 : 200$. Побудова прямокутника, квадрата

1 Розглянь рівності.

$60 : 20 = 3$

$600 : 20 = 30$

$600 : 200 = 3$

6 дес. : 2 дес. = 3 60 дес. : 2 дес. = 30

6 сот. : 2 сот. = 3

Чи зрозуміло тобі, як виконано обчислення? Так/Ні

$$2 \quad x \cdot 20 = 40 \quad 800 : x = 200 \quad x : 7 = 3 \quad 90 \cdot x = 900$$

3 Обчисли та пригадай назву місяця, що має найменше днів. Скільки днів у цьому місяці в 2020 році? Чому?

Т $900 : 30 =$

Ю $900 : 300 =$

Й $800 : 40 =$

Л $80 : 20 =$

И $80 : 40 =$

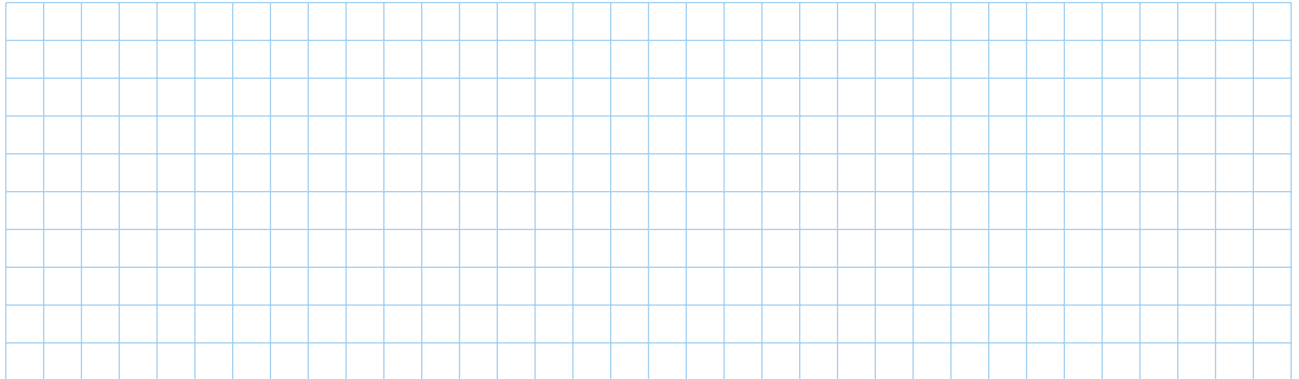
Відповіді:

4	3	30	2	20

Місяць:

4 Накресли прямокутник зі сторонами 4 см і 2 см та квадрат зі стороною 3 см.

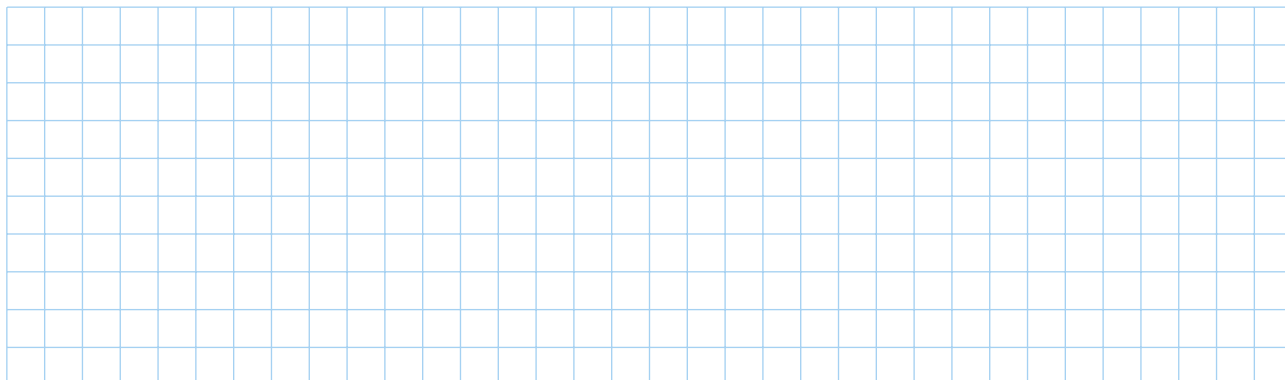
5 Розв'яжи рівняння.

$$30 \cdot x = 600 \quad 900 : x = 300 \quad x : 8 = 5 \quad x \cdot 50 = 100$$

6 Накресли прямокутник зі сторонами 3 см і 4 см та квадрат зі стороною 2 см.

7 У гаражі було 10 автомобілів. У вантажівок по 6 коліс, а в легковиків – по 4 колеса. Скільки окремо вантажівок і легковиків було в гаражі, якщо всього в них 46 коліс?

Урок 91. Розподільний закон множення. Множення суми на число. Периметр прямокутника, квадрата

1 Розглянь задачу.

Два класи саджали дерева вздовж вулиці. Кожний клас посадив по 4 яблуні та 3 груші. Скільки всього дерев посадили два класи?

Юрко розв'язав задачу так:

- 1) $4 + 3 = 7$ (д.) – посадив кожний клас;
- 2) $7 \cdot 2 = 14$ (д.) – посадили всього.

Відповідь: 14 дерев.

Полінка розв'язала задачу так:

- 1) $4 \cdot 2 = 8$ (д.) – яблунь посадили;
- 2) $3 \cdot 2 = 6$ (д.) – груш посадили;
- 3) $8 + 6 = 14$ (д.) – посадили всього.

Відповідь: 14 дерев.

Запишемо кожний спосіб розв'язання виразом і знайдемо його значення.

Спосіб Юрка

$$(4 + 3) \cdot 2 = 14 \text{ (д.)}$$

$$(4 + 3) \cdot 2 = 4 \cdot 2 + 3 \cdot 2$$

Спосіб Полінки

$$4 \cdot 2 + 3 \cdot 2 = 14 \text{ (д.)}$$

Це форма **розподільного закону множення** щодо додавання.

Щоб помножити суму на число, можна помножити на це число кожний доданок і ці добутки додати.

$$(a + b) \cdot c = a \cdot c + b \cdot c$$

Отже, суму на число можна помножити *двома способами*:

- 1) знайти значення суми й помножити його на число;
- 2) помножити кожний доданок суми на число й отримані добутки додати.

2 Знайди значення кожного виразу двома способами.

$$(2 + 7) \cdot 3 =$$

1-й спосіб

2-й спосіб

$$(4 + 5) \cdot 7 =$$

1-й спосіб

2-й спосіб

3 Знайди значення виразів зручним способом.

$$(4 + 6) \cdot 9 =$$

$$(3 + 4) \cdot 6 =$$

4 Що більше: периметр прямокутника зі сторонами 3 см і 6 см чи периметр квадрата зі стороною 5 см? На скільки сантиметрів?

1)

2)

3)

Відповідь:

5 Знайди значення кожного виразу двома способами.

(3 + 4) · 5 =

1-й спосіб

2-й спосіб

(7 + 2) · 9 =

1-й спосіб

2-й спосіб

(4 + 5) · 7 =

1-й спосіб

2-й спосіб

(5 + 1) · 8 =

1-й спосіб

2-й спосіб

6 Що менше: периметр квадрата зі стороною 4 см чи периметр прямокутника зі сторонами 2 см і 7 см? На скільки сантиметрів менше?

1)

2)

3)

Відповідь:

Урок 92. Множення числа на суму. Розв'язування задач на знаходження сторони прямокутника за відомою стороною та периметром

1 Ти вже знаєш рівність: $(4 + 3) \cdot 2 = 4 \cdot 2 + 3 \cdot 2$.

Переставимо в кожному з добутків $(4 + 3) \cdot 2$ та $4 \cdot 2$ і $3 \cdot 2$ множники місцями.

Отримаємо: $2 \cdot (4 + 3) = 2 \cdot 4 + 2 \cdot 3$.

Маємо ще одну форму *розподільного закону множення* щодо додавання.

Щоб помножити число на суму, можна помножити число на кожний доданок і ці добутки додати.

$$c \cdot (a + b) = c \cdot a + c \cdot b$$

Отже, число на суму можна помножити *двома способами*:

- 1) знайти суму й помножити число на неї;
- 2) помножити число на кожний доданок й отримані добутки додати.

2 Знайди значення кожного виразу двома способами.

$$9 \cdot (2 + 5) =$$

1-й спосіб

2-й спосіб

$$6 \cdot (3 + 4) =$$

1-й спосіб

2-й спосіб

3 Знайди значення виразів зручним способом.

$$7 \cdot (8 + 5) =$$

$$3 \cdot (9 + 1) =$$

4 Знайди значення виразів, застосовуючи розподільний закон множення (за зразком).

$$4 \cdot (20 + 7) = 4 \cdot 20 + 4 \cdot 7 = 80 + 28 = 108$$

$$(30 + 2) \cdot 5 =$$

$$6 \cdot (40 + 1) =$$

$$(200 + 2) \cdot 3 =$$

$$2 \cdot (300 + 4) =$$

5 Периметр прямокутника дорівнює 14 см, а одна з його сторін – 3 см. Знайди довжину сторони прямокутника, яка не дорівнює заданій.

- 1)
- 2)
- 3)

Відповідь:

6 Знайди значення кожного виразу двома способами.

$7 \cdot (3 + 5) =$

1-й спосіб

2-й спосіб

$8 \cdot (2 + 4) =$

1-й спосіб

2-й спосіб

7 Знайди значення виразів, застосовуючи розподільний закон множення.

$5 \cdot (30 + 6) =$

$3 \cdot (200 + 7) =$

$(50 + 9) \cdot 8 =$

$(100 + 8) \cdot 6 =$

Придумай і запиши свої вирази, в обчисленні яких можна застосувати розподільний закон множення.

6 Обчисли.

$$18 \cdot 2 = (\quad + \quad) \cdot 2 = \quad \cdot 2 + \quad \cdot 2 =$$

$$17 \cdot 5 = (\quad + \quad) \cdot 5 =$$

$$21 \cdot 6 =$$

$$32 \cdot 4 =$$

7 Розв'яжи рівняння.

$$x : 7 = 31 \quad 12 + x = 23 \quad 59 - x = 31 \quad x : 3 = 42$$

Урок 94. Множення одноцифрового числа на двоцифрове. Складання і розв'язування сюжетних задач за короткою умовою

1 Обчисли, міркуючи вголос.

$$23 \cdot 4 =$$

$$32 \cdot 7 =$$

2 Розглянь приклад множення одноцифрового числа на двоцифрове. Застосуємо правило множення числа на суму.

$$4 \cdot 37 = 4 \cdot (30 + 7) = 4 \cdot 30 + 4 \cdot 7 = 120 + 28 = 148$$

Чи зрозуміло тобі, як виконано множення? **Так/Ні**

3 Обчисли.

$$5 \cdot 31 = 5 \cdot (\quad + \quad) = 5 \cdot \quad + 5 \cdot \quad =$$

$$7 \cdot 24 = 7 \cdot (\quad + \quad)$$

$$4 \cdot 52 =$$

$$3 \cdot 47 =$$

8 Склади задачу за малюнком і короткою умовою та розв'яжи її.

2 пачки печива по 27 грн }
Коробка цукерок – 49 грн } x

1) [grid]
2) [grid]

Відповідь: [grid]

Урок 95. Множення різниці на число. Порівняння значень виразів

1 Розглянь задачу.
До овочевої ятки привезли по 5 ящиків апельсинів та гранатів.
Маса ящика апельсинів 12 кг, а гранатів – 8 кг. На скільки кілограмів більше привезли апельсинів, ніж гранатів?

Оксанка розв'язала задачу так:

1) $12 - 8 = 4$ (кг) – на стільки важчий ящик апельсинів, ніж гранатів;

2) $4 \cdot 5 = 20$ (кг) – на стільки важчі 5 ящиків апельсинів, ніж гранатів.

Відповідь: на 20 кг.

Дмитрик розв'язав задачу так:

1) $12 \cdot 5 = 60$ (кг) – маса апельсинів;

2) $8 \cdot 5 = 40$ (кг) – маса гранатів.

3) $60 - 40 = 20$ (кг) – на стільки важчі 5 ящиків апельсинів, ніж гранатів.

Відповідь: на 20 кг.

Запишемо кожний спосіб розв'язання виразом та знайдемо його значення.

Спосіб Оксанки
 $(12 - 8) \cdot 5 = 20$ (кг)
 $(12 - 8) \cdot 5 = 12 \cdot 5 - 8 \cdot 5$

Спосіб Дмитрика
 $12 \cdot 5 - 8 \cdot 5 = 20$ (кг)

Маємо розподільний закон множення відносно віднімання.

Щоб помножити різницю на число, можна помножити на це число зменшуване та від'ємник і від першого добутку відняти другий.

$$(a - b) \cdot c = a \cdot c - b \cdot c$$

6 Знайди значення кожного виразу зручним способом.

$$(43 - 33) \cdot 7 =$$

$$(70 - 2) \cdot 5 =$$

$$(39 - 19) \cdot 4 =$$

$$(60 - 3) \cdot 8 =$$

Урок 96. Множення числа на різницю. Вибір числових даних, необхідних і достатніх для відповіді на запитання задачі

1 Тобі вже відома рівність $(12 - 8) \cdot 5 = 12 \cdot 5 - 8 \cdot 5$

Переставимо в кожному з добутоків $(12 - 8) \cdot 5$, $12 \cdot 5$ та $8 \cdot 5$ множники місцями. Маємо:

$$5 \cdot (12 - 8) = 5 \cdot 12 - 5 \cdot 8$$

Це ще одна форма **розподільного закону множення** відносно віднімання.

Щоб помножити число на різницю, можна помножити це число на зменшуване та від'ємник і від першого добутку відняти другий.

$$c \cdot (a - b) = c \cdot a - c \cdot b$$

Отже, число на різницю можна помножити *двома способами*:

- 1) знайти різницю і помножити число на цю різницю;
- 2) помножити число на зменшуване та від'ємник і від першого добутку відняти другий.

2 Знайди значення кожного виразу двома способами.

$$7 \cdot (9 - 4) =$$

1-й спосіб

2-й спосіб

$$10 \cdot (5 - 2) =$$

1-й спосіб

2-й спосіб

6 Знайди значення кожного виразу зручним способом.

8 · (53 - 43) =

6 · (80 - 5) =

5 · (47 - 17) =

3 · (70 - 2) =

Урок 97. Множення круглого трицифрового числа на одноцифрове. Розв'язування компетентісно орієнтованих задач

1 Розглянь спосіб множення круглого трицифрового числа на одноцифрове.

430 · 2 = (400 + 30) · 2 = 400 · 2 + 30 · 2 = 800 + 60 = 860

Чи зрозумілий тобі цей спосіб? Так/Ні

2 Обчисли.

240 · 3 = (+) · 3 = · 3 + · 3 =

5 · 120 = 5 · (+) =

130 · 7 =

4 · 160 =

3 Обчисли та відгадай, на що може перетворитися вода.

Р 4 · 230 = І 5 · 130 = П 320 · 3 =

Л 340 · 2 = Д 120 · 6 = А 7 · 120 =

Відповіді:

960	840	920	840
Слово:			

Відповіді:

680	650	720
Слово:		

4 Обчисли діями.

$$720 - 5 \cdot 110 =$$

$$(470 - 320) \cdot 4 =$$

5* Розв'яжи задачу підбором. Користуйся малюнком.

- 1) Яку найбільшу кількість ручок можна купити на 50 грн?

- 2) Яку найбільшу кількість зошитів можна купити на 100 грн?

- 3) В Олекси було 100 грн. Він придбав 2 ручки. Яку найбільшу кількість зошитів хлопчик може придбати на гроші, що в нього залишилися?

- 4) Скільки грошей залишиться в Олекси після покупки зошитів?

6 Обчисли.

$$320 \cdot 3 = (\quad + \quad) \cdot 3 = \quad \cdot 3 + \quad \cdot 3 =$$

$$7 \cdot 110 = 7 \cdot (\quad + \quad) =$$

$$120 \cdot 5 =$$

$$6 \cdot 130 =$$

7 Обчисли діями.

$$5 \cdot (320 - 140) =$$

$$370 + 2 \cdot 240 =$$

Урок 98. Перевір свої досягнення

Варіант 1

1 Виконай дію.

$1) 413 : 413 =$

$3) 40 \cdot 6 =$

$2) 560 : 7 =$

$4) 600 : 200 =$

2 Розв'яжи рівняння.

$1) x \cdot 2 = 120$

$2) x : 20 = 7$

3 Знайди значення виразу $a \cdot 17 + 43$, якщо $a = 10$, $a = 5$.

Якщо $a = 10$, то

Якщо $a = 5$, то

4 Обчисли діями.

$37 \cdot 2 - 15 =$

$432 + 120 \cdot 3 =$

5 До магазину завезли 7 ящиків картоплі, по 18 кг кожний, та 135 кг цибулі. Скільки кілограмів картоплі та цибулі разом завезли до магазину?

1)

2)

Відповідь:

Варіант 2

1 Виконай дію.

1) $217 : 7 =$	3) $30 \cdot 8 =$
2) $420 : 7 =$	4) $600 : 20 =$

2 Розв'яжи рівняння.

1) $x \cdot 3 = 180$	2) $x : 30 = 9$
----------------------	-----------------

3 Знайди значення виразу $b \cdot 16 + 52$, якщо $b = 10$, $b = 4$.

Якщо $b = 10$, то

Якщо $b = 4$, то

4 Обчисли діями.

$27 \cdot 3 - 19 =$	$253 + 180 \cdot 3 =$
---------------------	-----------------------

5 Ідучи на день народження до Оленки, Петрик купив 5 гвоздик, по 19 грн за штуку, та книжку за 148 грн. Скільки всього грошей витратив Петрик?

1)

2)

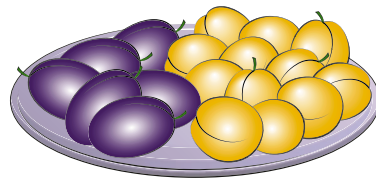
Відповідь:

Урок 99. Ділення суми на число. Вибір раціонального способу обчислень

1 Розглянь задачу.

У мами було 6 жовтих слив і 15 синіх. Вона розподілила їх порівну між 3 дітьми. Скільки слив отримала кожна дитина?

Мар'ян розв'язав задачу так:

1) $6 + 15 = 21$ (с.) – було в мами.

2) $21 : 3 = 7$ (с.) – усього слив отримав кожен.

Відповідь: 7 слив.

Соломія розв'язала задачу так:

1) $6 : 3 = 2$ (с.) – жовтих слив отримав кожен;

2) $15 : 3 = 5$ (с.) – синіх слив отримав кожен;

3) $2 + 5 = 7$ (с.) – усього слив отримав кожен.

Відповідь: 7 слив.

Запишемо кожний спосіб розв'язування виразом та знайдемо його значення.

Спосіб Мар'яна:

$$(6 + 15) : 3 = 7 \text{ (с.)}$$

$$(6 + 15) : 3 = 6 : 3 + 15 : 3$$

Спосіб Соломії:

$$6 : 3 + 15 : 3 = 7 \text{ (с.)}$$

Маємо **правило ділення суми на число**.

Щоб поділити суму на число, можна поділити на це число кожен доданок і знайдені частки додати.

$$(a + b) : c = a : c + b : c$$

Отже, суму на число можна поділити двома способами:

- 1) обчислити значення суми і поділити його на число;
- 2) поділити кожний доданок на число і отримані частки додати.

2 Знайди значення кожного виразу двома способами.

$$(12 + 6) : 2 =$$

1-й спосіб

2-й спосіб

Урок 100. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $36 : 3$. Вправи на застосування вивчених випадків арифметичних дій

1 Розглянь приклад ділення двоцифрового числа на одноцифрове на основі правила ділення суми на число.

Виконаємо ділення $36 : 3$. Зауваж, що в діленому 36 число десятків і число одиниць ділиться на дільник 3. Тому зручно записати ділене у вигляді суми розрядних доданків $30 + 6$.

Отримаємо вираз $(30 + 6) : 3$ та виконаємо ділення за правилом ділення суми на число.

$$\text{Маємо: } 36 : 3 = (30 + 6) : 3 = 30 : 3 + 6 : 3 = 10 + 2 = 12$$

Чи зрозумілий тобі цей спосіб? Так/Ні

2 Обчисли.

$$48 : 4 = (\quad + \quad) : 4 = \quad : 4 + \quad : 4 =$$

$$64 : 2 = (\quad + \quad) : 2 =$$

$$33 : 3 =$$

$$84 : 4 =$$

3 Обчисли та пригадай, як називають прикрасу зими, що вкриває землю мов білосніжним килимом і захищає рослини від переохолодження.

$$\text{I } 17 \cdot 3 =$$

$$\text{H } 16 \cdot 4 =$$

$$\text{Г } 88 : 4 =$$

$$\text{C } 63 : 3 =$$

Відповіді:

21	64	51	22
----	----	----	----

Слово:

--	--	--	--

4 Розв'яжи рівняння.

$$x \cdot 3 = 69$$

$$x : 7 = 24$$

$$55 : x = 5$$

$$2 \cdot x = 28$$

5* Добери два значення дільника так, щоб нерівність була істинною.

$$48 : x > 10$$

$$x = \square; \square$$

6 Обчисли.

$$39 : 3 = (\quad + \quad) : 3 = \quad : 3 + \quad : 3 =$$

$$44 : 4 = (\quad + \quad) : 4 =$$

$$26 : 2 =$$

$$69 : 3 =$$

7 Розв'яжи рівняння.

$$2 \cdot x = 42$$

$$66 : x = 3$$

$$x : 5 = 19$$

$$x \cdot 2 = 24$$

Урок 101. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $42 : 3$, $30 : 2$. Математична модель задачі

1 Розглянь частку $42 : 3$.

Спосіб, який ми застосували раніше, у цьому випадку не підходить, оскільки розрядні доданки 40 і 2 – не діляться на 3!

Наталка запропонувала діяти так. Вона дібрала найближче до 42 кругле число, яке ділиться на 3. Таким число є 30, та замінила число 42 на суму $30 + 12$. Далі вона виконала ділення за правилом ділення суми на число:

$$42 : 3 = (30 + 12) : 3 = 30 : 3 + 12 : 3 = 10 + 4 = 14$$

Чи зрозумілий тобі цей спосіб? **Так/Ні**

2 Спосіб, що запропонувала Наталка, Левко використав для обчислення виразу $30 : 2$ так:

$$30 : 2 = (20 + 10) : 2 = 20 : 2 + 10 : 2 = 10 + 5 = 15$$

Чи зрозумілий тобі спосіб Левка? **Так/Ні**

3 Обчисли.

$64 : 4 = (\quad + \quad) : 4 = \quad : 4 + \quad : 4 =$

$70 : 2 = (\quad + \quad) : 2 =$

$48 : 3 =$

$95 : 5 =$

4 Першокласники розв'язували дві різні задачі.

Оксанка:

На тарілці було 2 яблука і 3 груші. Скільки всього фруктів було на тарілці?

$2 + 3 = 5$ (шт.)

Відповідь: 5 шт.

Мирось:

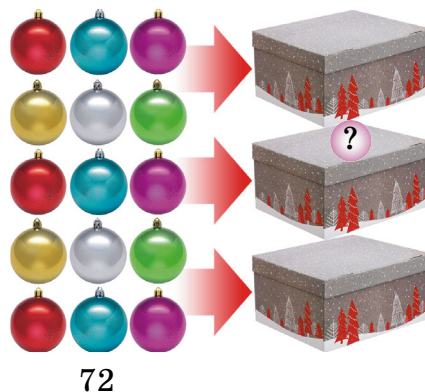
Турист за першу годину пройшов 2 км, а за другу 3 км. Скільки всього кілометрів він пройшов?

$2 + 3 = 5$ (км)

Відповідь: 5 км.

Ці різні задачі мають однакове розв'язання $2 + 3 = 5$. У двох несхожих ситуаціях використано ту саму **математичну модель задачі**. Вираз $2 + 3$ є математичною моделлю кожної із цих задач.

Щоб створити математичну модель, треба перекласти звичний текст умови задачі особливою математичною мовою. І після цього розв'язати задачу.

5 Створи математичну модель задачі та розв'яжи її.

72 ялинкові кульки розклали порівну в 3 коробки. Скільки кульок в одній коробці?

Математична модель

Розв'язання

Відповідь:

6 Обчисли.

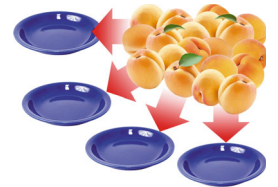
$$76 : 4 = (\quad + \quad) : 4 = \quad : 4 + \quad : 4 =$$

$$90 : 2 = (\quad + \quad) : 2 =$$

$$45 : 3 =$$

$$75 : 5 =$$

7 Створи математичну модель задачі та розв'яжи.
56 абрикосів розклали порівну на 4 тарілки.
Скільки абрикосів на одній тарілці?

Математична модель

Розв'язання

Відповідь:

Урок 102. Ділення двоцифрових чисел на одноцифрові.

Розв'язування задач на кратне порівняння чисел

1 До школи завезли 86 кг яблук. 14 кг використали на сніданок, а решту – порівну розклали в 4 ящики. Скільки кілограмів яблук у кожному ящику?

1) _____

2) _____

Відповідь:

Видатні українці

2 Обчисли та дізнайся прізвище авіаконструктора українського походження.

И $45 : 3 =$ **К** $56 : 2 =$ **Ь** $88 : 8 =$ **Й** $78 : 6 =$
Р $84 : 6 =$ **С** $76 : 4 =$ **І** $85 : 5 =$ **О** $84 : 7 =$

Відповіді:

19	17	28	12	14	19	11	28	15	13
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

 Прізвище:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3 Знайди частку.

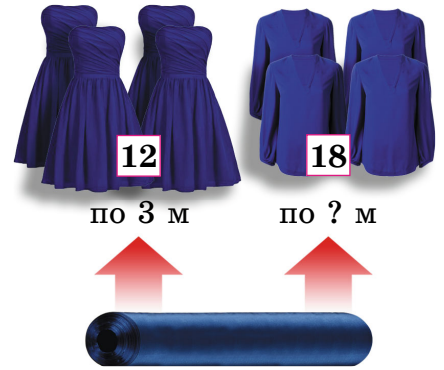
$$26 : 13 =$$

$$64 : 16 =$$

$$60 : 12 =$$

$$51 : 17 =$$

4 Зі шматка тканини пошили 12 однакових суконь, причому на кожну сукню пішло по 3 м тканини. Із цього самого шматка можна пошити також 18 блузок. Скільки метрів тканини йде на одну блузку?

1)

2)

Відповідь:

5 Розглянь таблицю, у якій подано зріст і вагу деяких третьокласниць та третьокласників.

Ім'я	Зріст, см	Вага, кг
Мар'яна	126	23
Богдан	127	27
Христинка	129	26
Святослав	135	29
Ярослава	124	25
Остап	132	30
☒ _____	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Запиши відповіді на запитання та виконай завдання за таблицею.

Хто з учнів найвищий? _____

Хто з учнів має найменшу вагу? _____

Хто з дівчат має найменшу вагу? _____

Хто з хлопців найнижчий? _____

Яким буде зріст Христинки, коли вона підросте на 2 см? _____

Дізнайся свій зріст та вагу і доповни таблицю.

Придумай ще кілька запитань до таблиці та дай на них відповіді.

6 Перевір результат дії ділення множенням.

$$42 : 3 = 14$$

$$91 : 13 = 7$$

Перевірка:

Перевірка:

7 Знайди частку. Міркуй уголос.

$$39 : 13 =$$

$$72 : 18 =$$

$$48 : 24 =$$

$$84 : 12 =$$

Урок 104. Ділення виду $240 : 3$. Зчитування даних зі схем та діаграм

1 Розділянь, яким чином Наталка виконала ділення числа 240 на число 2.

$$240 : 2 = 120$$

$$24 \text{ дес.} : 2 = 12 \text{ дес.}$$

Чи зрозумілий тобі цей спосіб? Так/Ні

2 Обчисли, згадай та допиши.

Сонце дає нам не лише світло й енергію, а й _____.

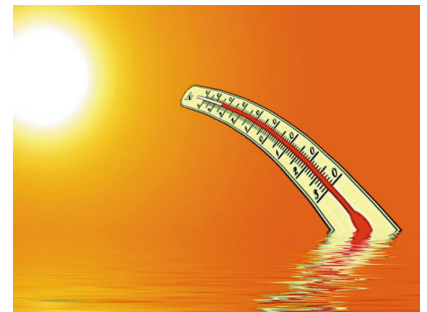
П $770 : 7 =$ О $420 : 2 =$ Е $360 : 3 =$

Л $420 : 3 =$ Т $480 : 2 =$

Відповіді:

240	120	110	140	210
-----	-----	-----	-----	-----

Слово:

3* Ромчик і Марічка одночасно вийшли назустріч одне одному й зустрілися за 2 години.

Розглянь схему та доповни задачу інформацією про швидкості друзів. Запиши відповіді на запитання.

Скільки кілометрів пройшов до зустрічі Ромчик?

Скільки кілометрів пройшла до зустрічі Марічка?

Якою була початкова відстань між друзями?

4 Розв'яжи рівняння.

$x \cdot 3 = 360$

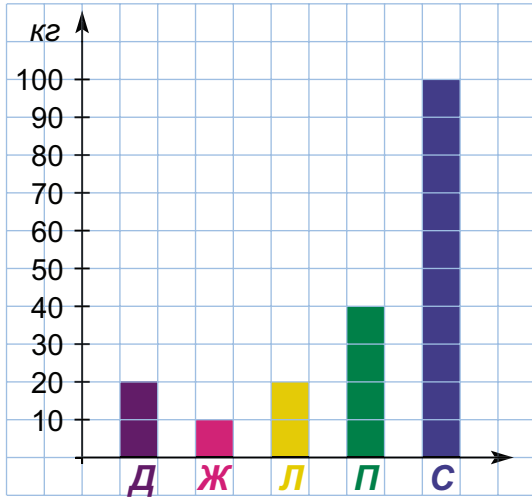
$x : 5 = 17$

$70 : x = 14$

$2 \cdot x = 560$

5 На стовпчастій діаграмі показано маси птахів: дрохви, журавля, лебедя, пінгвіна, страуса. За діаграмою дай відповіді на запитання.

1) У якого з птахів найбільша маса? _____

2) Які два птахи мають однакову масу? _____

3) У якого з птахів – дрохви чи пінгвіна – маса більша? _____

На скільки кілограмів?

6 Обчисли.

$440 : 4 =$

$390 : 3 =$

$520 : 4 =$

$620 : 2 =$

$840 : 7 =$

$900 : 6 =$

7 Розв'яжи рівняння.

$x \cdot 5 = 550$

$x : 4 = 13$

$480 : x = 4$

$x \cdot 5 = 75$

Урок 105. Зміна добутку внаслідок зміни одного множника в кілька разів. Перетворення отриманої (почутої, побаченої, прочитаної) інформації на схему, таблицю, схематичний рисунок

- 1 Юрко й Іринка дослідили вирази, у яких збільшили або зменшили один з множників у кілька разів, спостерігаючи, як унаслідок цього змінився добуток.

$$5 \cdot 2 = 10$$

↓ ↓

збіл.	збіл.
у 4 р.	у 4 р.

↓ ↓

$$5 \cdot 8 = 40$$

$$2 \cdot 6 = 12$$

↓ ↓

змен.	змен.
у 2 р.	у 2 р.

↓ ↓

$$2 \cdot 3 = 6$$

Потім діти зробили висновок:

Якщо один з множників збільшити у кілька разів, то і добуток збільшиться у стільки само разів.
Якщо один з множників зменшити у кілька разів, то і добуток зменшиться у стільки само разів.

Чи погоджуєшся ти із цим висновком? **Так/Ні**

- 2 Порівняй множники у виразах кожного стовпчика. Знайди значення виразів нижнього рядка, використовуючи значення відповідних виразів верхнього рядка.

$5 \cdot 9 =$	$4 \cdot 7 =$	$8 \cdot 9 =$	$5 \cdot 8 =$
$50 \cdot 9 =$	$12 \cdot 7 =$	$16 \cdot 9 =$	$25 \cdot 8 =$

- 3 Розглянь спосіб множення деяких двоцифрових чисел.

$$17 \cdot 12 = 17 \cdot (2 \cdot 6) = (17 \cdot 2) \cdot 6 = 34 \cdot 6 = (30 + 4) \cdot 6 = 30 \cdot 6 + 4 \cdot 6 = 180 + 24 = 204$$

Чи зрозумілий тобі цей спосіб? **Так/Ні**

- 4 Обчисли, застосувавши спосіб із попередньої вправи.

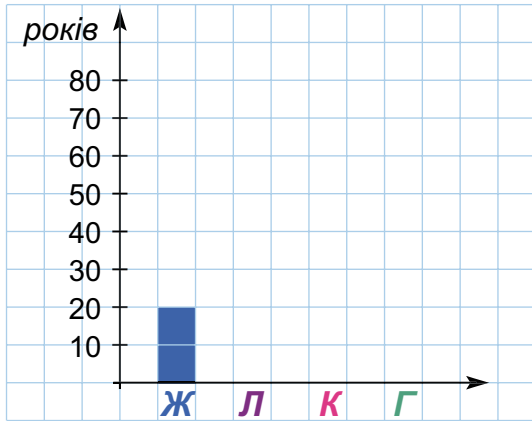
$22 \cdot 18 =$																			
$11 \cdot 24 =$																			

5* Порівняй, якщо буквами позначено числа, відмінні від 0.

$a \cdot 2 \cdot 5 \bigcirc 9 \cdot a$ $3 \cdot b \cdot 2 \bigcirc 2 \cdot 3 \cdot b$
 $7 \cdot p \bigcirc 2 \cdot p \cdot 3 - 1$ $4 \cdot c + 5 \bigcirc 2 \cdot c \cdot 2$

6 Петрик дізнався з інтернету, що журавель живе до 50 років, лелека – до 70 років, качка крижень – до 20 років, гусак свійський – до 80 років. Допоможи Петрикові створити стовпчасту діаграму тривалості життя цих птахів. Дій за зразком!

7 Обчисли.

$29 \cdot 12 =$

$13 \cdot 28 =$

8 Дізнайся з інтернету інформацію про масу деяких тварин та заповни таблицю.

Тварина	Маса, кг

Підготуй для однокласників кілька запитань за своєю таблицею.

Урок 106. Зміна частки при зміні діленого у кілька разів. Розв'язування рівнянь

1 Орися й Павлусь дослідили вирази, у яких збільшили чи зменшили ділене в кілька разів, спостерігаючи, як унаслідок цього змінилася частка.

$$8 : 4 = 2$$

↓ ↓

збіл. збіл.
у 3 р. у 3 р.

↓ ↓

$$24 : 4 = 6$$

$$12 : 3 = 4$$

↓ ↓

змен. змен.
у 2 р. у 2 р.

↓ ↓

$$6 : 3 = 2$$

Потім діти зробили висновок:

Якщо ділене збільшити у кілька разів при сталому дільнику, то частка збільшиться
якщо ділене зменшити у кілька разів при сталому дільнику, то частка зменшиться

Чи погоджуєшся ти із цим висновком? Так/Ні

2 Порівняй дільники у виразах кожного стовпчика. Знайди значення виразів нижнього рядка, використовуючи значення відповідних виразів верхнього рядка.

$56 : 7 =$	$27 : 3 =$	$18 : 2 =$	$50 : 25 =$
$560 : 7 =$	$54 : 3 =$	$72 : 2 =$	$150 : 25 =$

3 Розв'яжи рівняння.

$x + 252 = 798$	$x : 15 = 7$	$739 - x = 102$

$2 \cdot x = 360$

$x - 136 = 714$

$96 : x = 3$

- 4 Знайди значення виразів нижнього рядка, використовуючи значення виразів верхнього рядка.

$3 \cdot 9 =$

$48 : 8 =$

$5 \cdot 4 =$

$18 : 6 =$

$30 \cdot 9 =$

$480 : 8 =$

$45 \cdot 4 =$

$90 : 6 =$

- 5 Розв'яжи рівняння.

$x - 142 = 270$

$x \cdot 4 = 840$

$x : 17 = 9$

$60 : x = 5$

$739 - x = 147$

$418 + x = 708$

- 6 Весь цукор, який завезли до магазину, розфасували для продажу в 10 пакетів по 3 кг і по 2 кг. Загальна маса всіх пакетів по 2 кг і всіх пакетів по 3 кг – однакова. Скільки всього кілограмів цукру завезли до магазину?

Відповідь: